

ร้านยาคุณภาพ: จะรู้ได้อย่างไร

อาจารย์ ดร.ภก.ลือรัตน์ อนุรักษ์พานิช

ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ปัจจุบันการรับรองคุณภาพเป็นแนวโน้มที่นิยมเพราะเป็นการประกันคุณภาพและบริการที่จะได้รับ การรับรองคุณภาพร้านขายยา ต่างจากการรับรองคุณภาพร้านอาหารตรงที่ถ้าร้านยาไม่มีคุณภาพจะส่งผลกระทบต่ออย่างร้ายแรง แก่คน ใช้ ในขณะที่การรับรองคุณภาพร้านอาหารถ้าเกิดความผิดพลาดผลกระทบก็เป็นเพียงแค่มื้ออร่อยแต่ไม่มีอันตรายเพราะผู้บริโภคมีสุขภาพแข็งแรงดี ต่างจากการรับบริการที่ร้าน ขายยา ที่ผู้บริโภคอาจมีอาการเจ็บป่วย ความผิดพลาดจากการไม่มีคุณภาพจะส่งผลกระทบต่อรุนแรงกว่า

ในวงการเภสัชกรรมมีผู้รับผิดชอบหลักด้านการกำกับดูแลคุณภาพร้านยา 2 หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุขและสภาเภสัชกรรม ซึ่งทั้งสองหน่วยงานมีการประสานความร่วมมือ และทำงานร่วมกันอย่างดีจนเกิดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้บริโภคปลอดภัยและอุ่นใจ

ปลายปี พ.ศ. 2556 กระทรวงสาธารณสุขโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้บังคับใช้ประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการขอใบอนุญาตและออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556 เพื่อควบคุมคุณภาพร้านยาในหลายประเด็นเช่น การมีเภสัชกรประจำการตลอดเวลาที่เปิดทำการ การควบคุมคุณภาพสถานที่และยา รวมทั้งการบริการทางเภสัชกรรม

นอกจากมาตรการในการควบคุมบังคับแล้วยังมีการส่งเสริมให้ร้าน ขายยา เข้ารับการรับรองคุณภาพ โดยมีการประกาศ เกณฑ์มาตรฐานร้านยาคุณภาพเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการเพื่อประโยชน์ของสาธารณสุข

ในฐานะผู้บริโภคพึงต้องมีความรู้เพื่อสร้างความปลอดภัยแก่ตนเองในการเลือกรับบริการร้านขายยาโดยใช้เกณฑ์ในการสังเกตง่าย ๆ ซึ่งคัดเลือกส่วนสำคัญที่ท่านจะสังเกตเห็นเมื่อท่านรับบริการแล้ว ท่านจะสามารถแยกแยะได้ว่าร้านนั้นมีคุณภาพหรือไม่ ดังนี้

1. ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งสนับสนุนบริการ

สถานที่

สถานที่ต้องกว้างไม่น้อยกว่า 8 ตารางเมตร สังเกตจากถ้าเป็นอาคารพาณิชย์กว้าง 4 เมตร ร้านยานั้นต้องมีความลึกหรือยาวไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตร

- มีความสะอาด มีแสงสว่าง อากาศถ่ายเท และมีระบบป้องกันอัคคีภัย

- มีบริเวณให้คำแนะนำอย่างเป็นสัดส่วน
- มีบริเวณจัดแสดงสื่อความรู้เพื่อสุขภาพ
- มีป้ายแสดงว่าเป็นร้านยา และป้ายแสดงรูปถ่าย เลขที่ใบอนุญาตวิชาชีพ รวมถึงเวลาปฏิบัติการของเภสัชกรที่กำลังปฏิบัติหน้าที่

- มีป้ายสัญลักษณ์ประเภทใบอนุญาต อย่างกรณีร้านขายยาแผนปัจจุบันประเภท 1 จะขายยาอันตรายตามใบสั่งแพทย์และยาบรรจุเสร็จ ยาสามัญประจำบ้าน

ด้านอุปกรณ

- ต้องแยกอุปกรณนับเม็ดยาปฏิชีวนะประเภทเพนนิซิลิน และซัลโฟนาไมด์ เพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย รวมถึงการควบคุมอุณหภูมิตู้เก็บยาแช่เย็นอย่างสม่ำเสมอ ท่านสามารถสอบถามถึงการปฏิบัติตามเกณฑ์นี้ได้จากเภสัชกรประจำร้านทุกคน
- สิ่งสนับสนุนในร้านควรมี ตำรา แหล่งข้อมูล รวมทั้งฉลากช่วย เอกสารความรู้ให้บริการอย่างเหมาะสม

2. การบริหารจัดการคุณภาพ แบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านบุคลากร

- ต้องมีเภสัชกรอยู่ปฏิบัติงานตลอดเวลาที่เปิดทำการ และต้องแต่งกายตามข้อกำหนดของสภาเภสัชกรรม

- ถ้ามีผู้ช่วยเภสัชกรควรแสดงตนและต่างกายให้ทราบว่าเป็นผู้ช่วยเภสัชกรอย่างชัดเจน ไม่สร้างความสับสน

ด้านกระบวนการคุณภาพ

- มีการสอบถามเพื่อระบุผู้ใช้ยาที่แท้จริง (ใครเป็นคนต้องการใช้ยาที่มาซื้อ) และมีการสอบถามอาการอย่างถี่ถ้วนก่อนสั่งจ่ายยา หรือขายยานั้นๆ รวมถึงมีแฟ้มประวัติการใช้ยาเพื่อการให้บริการที่ถูกต้อง และปลอดภัย

3. การบริการทางเภสัชกรรมที่ดี สิ่งที่ท่านควรสังเกตคือ

- มีเภสัชกรเป็นผู้ส่งมอบยาให้ท่านเอง และต้องอธิบายการใช้ยาและการปฏิบัติตัวอื่นๆที่จำเป็น
- มีฉลากกำกับยาบนบรรจุภัณฑ์อย่างครบถ้วน ประกอบด้วย ชื่อสถานบริการ หมายเลขโทรศัพท์ ชื่อผู้ป่วย วันที่จ่ายยา ชื่อการค้า ชื่อสามัญทางยา ข้อบ่งใช้ วิธีใช้ ข้อควรระวัง และวันหมดอายุ
- ไม่ควรส่งมอบยาให้เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีโดยไม่ทราบวัตถุประสงค์ ในกรณีที่เป็นควรต้องมีวิธีการที่เหมาะสมและรัดกุม

เมื่อท่านทราบข้อสังเกตเหล่านี้ ควรนำไปตรวจสอบร้านยาที่ท่านรับบริการอยู่เป็นประจำว่า สอดคล้องตามเกณฑ์เหล่านี้หรือไม่ เพื่อประโยชน์และความปลอดภัยแก่ตัวท่านเอง

เอกสารอ้างอิง

1. กฎกระทรวงสาธารณสุข การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตร้านขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556
2. <http://newsser.fda.moph.go.th/advancepharmacy/apache-tomcat-5.5.23/webapps/ROOT/theway.html> สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2557